

References

1. Piddubna, L. P. 2012. Dokument ta yoho osnovni kharakterystyky: sutnist poniattia, vlastyvoli, atrybuty [The document and its main characteristics: the essence of the concept, properties, attributes]. *Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Series: Management*, 1, pp. 165–172.
2. Rizun, V. V. 2012. Nacherky do metodolohii doslidzhen sotsialnykh komunikatsii [Sketches for the methodology of social communication research]. *Psycholinguistics*, pp. 305–314.
3. Solianyuk, A. A. 2000. *Dokumentalni potoky ta masyvy* [Document streams and arrays]. Kharkiv: KhDAK.

УДК 316.4.063.3/4:004.77:027.7(045)

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ

Мовчан К.М., Орлов Д.О., Сабов А.Р.

INTEGRATION OF INFORMATION RESOURCES OF THE ELECTRONIC LIBRARY OF THE UNIVERSITY

Movchan Kateryna, Orlov Dmytro, Sabov Albina

В статті розглядаються ключові аспекти інтеграції інформаційних ресурсів у контексті електронних бібліотек університетів. Основна увага приділяється викликам та можливостям, які виникають при об'єднанні різноманітних цифрових ресурсів, щоб забезпечити ефективний доступ до навчальних та наукових матеріалів для студентів та викладачів які займаються дослідженнями в галузі раннього розвитку дітей та дошкільної освіти, можуть використовувати ресурси електронної бібліотеки для своїх досліджень. Проаналізовано різні технологічні стратегії та підходи, які можуть бути застосовані для поліпшення інтеграції, включаючи використання стандартів метаданих, розвиток інтерфейсів користувачів та застосування штучного інтелекту для поліпшення пошуку та каталогізації матеріалів. Стаття також розглядає питання забезпечення безпеки та конфіденційності при роботі з цифровими бібліотечними системами. Висновки підкреслюють значення інтегрованих ресурсів для підвищення якості освітнього процесу в університетах та подальшого розвитку наукових досліджень.

Ключові слова: інформаційні ресурси, електронні бібліотеки, цифровізація, каталоги, відкритий доступ.

The article discusses key aspects of integrating information resources in the context of electronic libraries at universities. The main focus is on the challenges and opportunities that arise when combining various digital resources to ensure effective access to educational and scientific materials for students and teachers. Different technological strategies and approaches that can be applied to improve integration are analyzed, including the use of metadata standards, the development of user interfaces, and the application of artificial intelligence to enhance searching and cataloging of materials. The article also examines issues of security and confidentiality when working with digital library systems. The conclusions highlight the importance of integrated resources for enhancing the quality of the educational process in universities and further development of scientific research.

Keywords: information resources, electronic libraries, digitalization, catalogs, open access.

Інтеграція інформаційних ресурсів електронної бібліотеки університету є актуальною через її важливість у забезпеченні легкого та швидкого доступу до навчальних матеріалів для студентів і викладачів. Науковці та студенти, які займаються дослідженнями в галузі раннього розвитку дітей та дошкільної освіти, можуть використовувати ресурси електронної бібліотеки для своїх досліджень. Це суттєво впливає на розробку і вдосконалення програм для дошкільної освіти. Це сприяє ефективному навчанню та дослідженню, а також підтримує дистанційне та гнучке навчання. Крім того, інтеграція ресурсів забезпечує актуальність інформації та сприяє міжбібліотечній співпраці.

Електронні ресурси – це ресурси, які створюються, керуються та використовуються за допомогою комп'ютера й містять дані та програми, зафіксовані в електронній формі на певних носіях, зокрема й ті, що потребують використання додаткового пристрою, приєднаного до комп'ютера, або зв'язку з комп'ютерною мережею (наприклад, Інтернетом).

Електронні ресурси різноманітні й постійно розвиваються. На сьогодні можна виділити такі їх основні види:

- електронні аналоги друкованих видань (книг, журналів тощо), текстову інформацію в яких подано у формі, котра допускає посимвольну обробку;
- електронні аналоги друкованих видань, елементи яких (наприклад, сторінки) подаються як цілісні графічні образи; до цього ж виду електронної інформації належать аналоги рукописних матеріалів – факсиміле; ресурси
- бази даних, які відповідають вимогам електронної інформації (бібліографічні, адресні, статистичні, лінгвістичні та повнотекстові бази даних, якщо вони не відтворюють повною мірою друковані видання);
- нові форми публікацій, що не мають друкованих аналогів (електронні оголошення, матеріали електронних конференцій та інші електронні повідомлення, доступні користувачам через телекомунікаційні мережі);
- електронні публікації аудіо- та відеоінформації;
- мультимедійні продукти;

- програмні продукти;
- комбіновані програмно-інформаційні продукти, наприклад геоінформаційні системи;
- електронні ігри [1].

У контексті бібліотечної діяльності розглянув цифрові втілення текстових документів – скани книг, періодичних видань, ділової документації тощо. Завданням бібліотеки в роботі з даними носіями інформації є перенесення за допомогою спеціальних технічних засобів їхнього вмісту у віртуальне середовище, обробка й узагальнення цих даних, розподіл за категоріями та надання доступу за необхідності.

Цифровізація матеріальних інформаційних ресурсів цілком відповідає вимогам епохи, себто, стрімкому науково-технічному прогресові людства, яке прагне зберегти й примножити свої знання, досягти нових глибин. Паперові носії інформації, на жаль, зотлівають. Багатьох із них ми вже не зможемо побачити через відсутність уцілілих примірників, а про колишнє існування деяких ми навіть не здогадуємося, бо вони зникли перш ніж до них встигли дістатися дослідники. А це були безцінні джерела даних про історичний розвиток глобальної спільноти, спадщина віків, скарбниця пам'яті. Електронні бібліотеки дають змогу ніколи не допустити таких кричущих втрат у майбутньому.

Але навіть якщо підійти до питання з практичного погляду, насичення сучасних бібліотек інформаційними ресурсами так само є необхідною умовою існування. Адже паперове видання, навіть якщо воно в хорошому стані та надруковане чималеньким накладом, існує в обмеженому вигляді і не може бути доступне безлічі окремих користувачів водночас. А щасливчика, який усе ж здобуде омріяний примірник, обтяжуватиме відповідальність його повернути (при чому іноді досить швидко), у задовільному стані, а в разі псування чи пошкодження праці – компенсувати її вартість. І наскільки ж легшою та приємнішою є процедура отримання електронної книги: вона ніколи не зіпсується й не потребуватиме специфічного нагляду (як-от заміни палітурки, ремонту

книжкового блоку, реставрації сторінок тощо). А дістати її зможе будь-хто, звідки завгодно, коли буде зручно. Достатньо лише отримати електронний файл чи посилання на ресурс, щоб читати в режимі реального часу.

Таким чином, необхідно зазначити, що даний процес є своєчасним, корисним та продуктивним. Опанування мистецтва створення й обробки інформаційних ресурсів стане непоганим доповненням до саморозвитку особистості, а отже й людства загалом. Електронні бібліотеки дають друге життя рідкісним, унікальним працям, зберігаючи інтелектуальний доробок людства для нащадків, що своєю чергою, дає надію на безперервність творчого поступу з плином часу.

Отож, досліджуючи дану тематику, я з'ясував, що таке інформаційні ресурси бібліотек, на які види вони поділяються, поміркував над їхньою доцільністю та значенням. Але як саме інформаційні ресурси, які по-суті є просто нагромадженням цифрових документів, стають частиною фонду електронної бібліотеки? Виникає потреба в їхньому об'єднанні в цілісну систему, тобто інтеграції. Яким же чином вона здійснюється?

Інтеграцією інформаційних ресурсів електронної бібліотеки називають процес їхнього об'єднання в єдину систему, яка забезпечує доступ до необхідної інформації через єдиний інтерфейс. У сучасному бібліотечному співтоваристві дане явище втілюють створенням єдиного бібліотечно-інформаційного простору. Головними принципами такої інтеграції бібліотечних ресурсів є: технологічна єдність, єдність простору метаданих і єдність методичних принципів оброблення бібліотечних ресурсів.

Засобами здійснення інтеграції є автоматизовані бібліотечні інформаційні системи (АБІС). Вони поділяються на низку класів: зведені каталоги; бібліотечні системи корпоративної каталогізації; інтегровані бібліотечно-інформаційні системи.

Зведені каталоги (ЗК) – найстаріший клас корпоративних бібліотечних систем від міжнародних до регіональних і локальних, який успішно функціонує. Виділяють дві основні моделі створення і надання доступу до зведених каталогів:

єдина база даних, у рамках якої містяться коди фондоутримувачів та розподілена система локальних каталогів учасників (віртуальний зведений каталог), в якій каталог кожного учасника залишається і ведеться самостійно, але користувач може задіювати всю систему, мов єдине ціле.

Найбільшим і найвідомішим є проект зведеного світового каталогу OCLC WorldCat, який містить документи і матеріали різноманітних форматів: записи книг, відео, періодичних видань, статті, музику, електронні книги, ноти, генеалогічну літературу, культурні артефакти, цифрові об'єкти, веб-сайти та багато іншого. Це найпопулярніші, рідкісні або оригінальні ресурси майже всіх форм людського вираження, що зберігаються у 57 тисячах бібліотек із 112 країн світу 470 мовами.

Бібліотечні системи корпоративної каталогізації (БСКК) – призначені для запозичення готових записів із раніше підготовлених іншими організаціями або бібліографічними службами для ретроспективного перероблення карткових каталогів, оброблення поточних надходжень для актуалізації електронних каталогів бібліотек.

Основними завданнями створення і функціонування БСКК є: скорочення витрат на каталогізацію; забезпечення інформаційної та мовної сумісності електронних каталогів (ЕК) і баз даних (БД) бібліотек для реалізації повноцінного доступу до бібліотечних ресурсів (БР) як окремих країн, так і світового співтовариства загалом; досягнення високої якості бібліографічного та аналітичного опису первинних документів в електронних каталогах бібліотек; підвищення ефективності обслуговування користувачів, у тому числі через системи міжбібліотечного абонементу (МБА) та електронного доставляння документів (ЕДД).

Прикладами таких систем є: ON-LINE CATALOGING від OCLC; PICA (Project for Integrated Catalogue Automation), RLIN (Research Libraries Information Network), WLN (Westmoreland Library Network) тощо.

Інтегровані бібліотечно-інформаційні системи (ІБІС) – утворюються в

результаті добровільного об'єднання низки адміністративно незалежних бібліотек (а також інформаційних органів або служб) одного міста або області для спільного вирішення основних функціональних завдань, пов'язаних переважно зі створенням бібліотечно-інформаційних ресурсів загального користування та забезпеченням ефективного відкритого доступу до них через Інтернет.

Основною метою створення ІБІС є: підвищення повноти, оперативності бібліотечно-інформаційного обслуговування усіх категорій користувачів системи; забезпечення та спрощення вільного і широкого доступу всіх категорій користувачів до бібліотечно-інформаційних ресурсів; скорочення фінансових витрат, заощадження трудових і матеріальних ресурсів бібліотек та інформаційних служб учасників корпорації, задіяних у створенні та підтримці електронних каталогів; надання допомоги учасникам корпорації у придбанні програмно-технічних засобів та впровадженні сучасних інформаційних технологій (у тому числі й для навчання персоналу).

Одним із характерних прикладів найновіших систем цього класу є програма Primo, розроблена корпорацією Ex Libris. Ключові переваги даного софту – оперативність, автоматичний розподіл матеріалів за релевантністю, єдина точка доступу до інформаційних ресурсів будь-якого формату, простота інтерфейсу та можливість взаємодії з іншими користувачами для обміну досвідом.

Організація кооперативної роботи зі створення інформаційних ресурсів в Україні знайшла свою реалізацію у корпоративному проекті "Національна система реферування української наукової літератури" (за участю Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського та Інституту проблем реєстрації інформації НАН України). Кооперативна робота будується на взаємній зацікавленості учасників, оскільки вона вигідна, по-перше, постачальникам – їхня інформація оперативно надходить у реферативну базу даних і оприлюднюється в найближчому номері друкованого журналу "Джерело"; по-друге, службі реферування – виключає додаткові витрати на реферування і створення записів, що дає можливість опрацювати та відобразити в реферативній базі даних більшу кількість поточних

надходжень до бібліотеки. Результатом кооперативної роботи є формування та публікація у форматі онлайн загальнодержавної реферативної бази даних "Україніка наукова"[2].

Отже, попри відносну новизну цифрової бібліотечної діяльності, інтеграція вже є цілком сформованою, самодостатньою процедурою. Було створено достатньо якісних програмних продуктів з можливістю широкого вибору на власний смак і потреби. Кожна з програм створена за чітким планом, відповідно до вимог конкретної інтегративної системи та потреб користувачів.

А загалом саме явище інтеграції інформаційних ресурсів у бібліотеці є переконливим доказом того, що ця установа не втрачає своєї актуальності в сучасному цифровому світі, а навпаки – жваво використовує здобутки прогресу для провадження подальшої продуктивної діяльності в умовах мінливого світу.

Список використаних джерел

1. Електронні ресурси бібліотеки. URL: <https://naurok.com.ua/elektronni-resursi-biblioteki-169544.html>
2. Лобузін К. Сучасні підходи до інтеграції електронних інформаційних ресурсів бібліотек. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 12. С. 24–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2012_12_6.

References

1. Elektronni resursy biblioteki [Electronic resources of the library]. Available at: <https://naurok.com.ua/elektronni-resursi-biblioteki-169544.html>
2. Lobuzina, K. 2012. Suchasni pidkhody do intehratsii elektronnykh informatsiinykh resursiv bibliotek [Modern approaches to the integration of electronic information resources of libraries]. *Bulletin of the Book Chamber*, 12, pp. 24–28. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2012_12_6.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>